

ISSN 2786-8877 (print)
ISSN 2786-8885 (online)

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО**

**Кафедра історії української музики
та музичної фольклористики**

**Проблемна науково-дослідна лабораторія
етномузикології**

**Центр музичної україністики
імені Героя України М. М. Скорика**

**УКРАЇНА. ЄВРОПА. СВІТ.
ІСТОРІЯ ТА ІМЕНА В КУЛЬТУРНО-
МИСТЕЦЬКИХ РЕФЛЕКСІЯХ**

Збірник статей і матеріалів наукових конференцій

Виходить один раз на рік

Засновано 2017 року

ВИПУСК 6

**МАТЕРІАЛИ ШОСТОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

(3–4 листопада 2022 року)

Київ — 2023

УДК 781.1

У 45

DOI: <https://doi.org/10.31318/2786-8877.6.2023>

**УКРАЇНА. ЄВРОПА. СВІТ.
ІСТОРИЯ ТА ІМЕНА В КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ
РЕФЛЕКСІЯХ**

Збірник статей і матеріалів наукових конференцій

Виходить один раз на рік

Випуск 6

**МАТЕРІАЛИ ШОСТОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

(Київ, 3–4 листопада 2022 року)

Засновник і видавець:

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.
Україна, Київ, вул. Архітектора Городецького, 1/3.

Телефон: +38 (044) 279-0792

Факс: +38 (044) 279-3530

Згідно з рішенням Національної ради України з питань
телебачення і радіомовлення № 801 від 31.08.2023 р.
збірці присвоєно ідентифікатор медіа R30-01234

Збірник статей і матеріалів наукових конференцій «Україна.
Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях»
zareestrovano і проіндексовано в українських та міжнародних
наукометричних базах даних: CrossRef, Google Scholar,
«Наукова періодика України» Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського

Редактори-упорядники: Олена Таранченко, Лариса Гнатюк

Рекомендувала до друку Вчена рада
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
(протокол № 10 від 30 червня 2023 року).

ISSN 2786-8877 (print)

© НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2023.

ISSN 2786-8885 (online)

© Колектив авторів, 2023.

ISSN 2786-8877 (print)
ISSN 2786-8885 (online)

**MINISTRY OF CULTURE
AND INFORMATION POLICY OF UKRAINE
UKRAINIAN NATIONAL TCHAIKOVSKY ACADEMY OF MUSIC
Department of History of the Ukrainian Music
and Musical Ethnology
The Problematic Scientific-Research Laboratory
of Music Ethnology
Hero of Ukraine M. M. Skoryk's Center
of Ukrainian Music Studies**

**UKRAINE. EUROPE. WORLD.
HISTORY AND NAMES IN CULTURAL
AND ARTISTIC REFLECTIONS**

Collection of articles and materials of scientific conferences

Published once a year.

Founded in 2017

ISSUE 6

**MATERIALS OF THE SIXTH INTERNATIONAL
RESEARCH-TO-PRACTICE CONFERENCE**

(NOVEMBER 3–4, 2022)

Kyiv — 2023

UDK 781.1

Y 45

DOI: <https://doi.org/10.31318/2786-8877.6.2023>

**UKRAINE. EUROPE. WORLD.
HISTORY AND NAMES IN CULTURAL AND ARTISTIC
REFLECTIONS**

Collection of articles and materials of scientific conferences

Published once a year.

Issue 6

**MATERIALS OF THE SIXTH INTERNATIONAL
RESEARCH-TO-PRACTICE CONFERENCE
(Kyiv, November 3–4, 2022)**

Founder and publisher:

Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
Ukraine, Kyiv, Horodetskiy Str., 1/3.

Phone: +38 (044) 279-0792

Fax: +38 (044) 279-3530

According to the decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine No. 801 of August 31, 2023, the collection was assigned a media identifier R30-01234.

Collection of articles and materials of scientific conferences “Ukraine. Europe. World. History and Names in Cultural and Artistic Reflections” has been registered and indexed in Ukrainian and international scientometric databases: CrossRef, Google Scholar, “Scientific Periodicals of Ukraine” in the Vernadsky National Library of Ukraine

Compiling editors: Olena Taranchenko, Larysa Hnatiuk

Recommended for publication by the Academic Council of the Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine (protocol No. 10, dated June 30, 2023).

ISSN 2786-8877 (print)
ISSN 2786-8885 (online)

© UNTAM, 2023.
© Authors, 2023.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

- Копиця М. Д.**, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ ім. П. І. Чайковського (голова редколегії). Київ, Україна.
- Таранченко О. Г.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ ім. П. І. Чайковського (заступник головного редактора). Київ, Україна.
- Дерев'яненко О. О.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ ім. П. І. Чайковського (відповідальний секретар). Київ, Україна.
- Гнатюк Л. А.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, Україна.
- Гусарчук Т. В.**, доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, Україна.
- Клименко І. В.**, доктор мистецтвознавства, доцент, завідувач ПНДДІ етномузикології, професор кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ ім. П. Чайковського. Київ, Україна.
- Волосатих О. Ю.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, Україна.
- Єфіменко А. Г. (Yefimenko, Adelina)**, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри історії музики Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка; професор, завідувач кафедри мистецтвознавства філософського факультету Українського Вільного університету (Ukrainische Freie Universität); викладач Університету Людвіга-Максиміліана (Ludwig-Maximilians-Universität) і Мюнхенської вищої школи музики і театру (Hochschule für Musik und Theater München). Львів, Україна; Мюнхен, Німеччина.
- Єфремов Є. В.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, Україна.
- Кусто А. (Kusto, Agata)**, доктор наук, Інститут культурології Університету Марії Кюрі-Склодовської (Instytut Nauk o Kulturze Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie). Люблін, Польща.
- Путяницька О. В.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, Україна.
- Слюжінскас Р. (Služinskas, Rimantas)**, доктор гуманітарних наук, професор кафедри етномузикології, старший науковий співробітник Центру науки Литовської академії музики і театру (Lietuvos muzikos ir teatro akademija). Вільнюс, Литва.
- Антіпіна І. О.**, доктор філософії, начальник науково-інформаційного відділу Центру музичної україністики імені Героя України М. М. Скорика НМАУ ім. П. І. Чайковського (інформаційно-технічна підтримка). Київ, Україна.

EDITORIAL BOARD

- Kopytsia, Marianna.** Doctor of Art Criticism, Professor, Head at the Department of History of the Ukrainian Music and Musical Ethnology of UNTAM (editor in chief). Kyiv, Ukraine.
- Taranchenko, Olena.** Candidate of Art Criticism (PhD), Associate Professor, Professor at the Department of History of the Ukrainian Music and Musical Ethnology of UNTAM (deputy editor). Kyiv, Ukraine.
- Derevianchenko, Olena.** Candidate of Art Criticism (PhD), Associate Professor, Associate Professor at the Department of History of the Ukrainian Music and Musical Ethnology of UNTAM (executive secretary). Kyiv, Ukraine.
- Volosatykh, Olha.** Candidate of Art Criticism (PhD), Associate Professor, Associate Professor at the Department of History of the Ukrainian Music and Musical Ethnology of UNTAM. Kyiv, Ukraine.
- Hnatiuk, Larysa.** Candidate of Art Criticism (PhD), Associate Professor, Professor at the Department of History of the Ukrainian Music and Musical Ethnology of UNTAM. Kyiv, Ukraine.
- Husarchuk, Tetiana.** Doctor of Art Criticism, Associate Professor, Professor at the Department of History of the Ukrainian Music and Musical Ethnology of UNTAM. Kyiv, Ukraine.
- Klymenko, Iryna.** Doctor of Art Criticism, Associate Professor, Head of the Problem Research Laboratory of Ethnomusicology, Professor at the Department of History of the Ukrainian Music and Musical Ethnology of UNTAM. Kyiv, Ukraine.
- Yefimenko, Adelina.** Doctor of Art Criticism, Professor, Professor at the Department of History of the Music of Mykola Lysenko Lviv National Music Academy; Professor, Chair holder at the Chair of Art Studies at the Faculty of Philosophy at the Ukrainian Free University; Lecturer: Ludwig Maximilian University of Munich, University of Music and Performing Arts Munich. Lviv, Ukraine. Munich, Germany.
- Yefremov, Yevhenii.** Candidate of Art Criticism (PhD), Associate Professor, Professor at the Department of History of the Ukrainian Music and Musical Ethnology of UNTAM. Kyiv, Ukraine.
- Kusto, Agata.** Doctor of Sciences at the Department of Non-Material Heritage of Institute of Cultural Sciences of Maria Curie-Skłodowska University in Lublin. Lublin, Poland.
- Putiatytska, Olha.** Candidate of Art Criticism (PhD), Associate Professor, Professor at the Department of History of the Ukrainian Music and Musical Ethnology of UNTAM. Kyiv, Ukraine.
- Sliužinskas, Rimantas.** Doctor Habilitatus of Humanities, Senior Research Fellow at the Department of Ethnomusicology, Senior Research Fellow at the Lithuanian Academy of Music and Theatre. Vilnius, Lithuania.
- Antipina, Inna.** Philosophiæ Doctor (PhD), Head of the Scientific and Information Department of the Hero of Ukraine M. M. Skoryk's Center of Ukrainian Music Studies at the UNTAM. Kyiv, Ukraine.

З М І С Т

Апалькова І. О. Творчий світ Марини Денисенко-Сапмаз	17
Артем'єва В. Б. Концептуалізація творчості Жана-Філіппа Рамо в контексті ідей епохи	22
Бабій М. М. Сольна скрипкова музика у творчості Ганни Гаврилець	26
Басса О. М. Обробки народних пісень для голосу і фортепіано Антіна Рудницького як зразок вокально- фортепіанних варіацій на народну тему	32
Беренбейн І. С. Камерність як вияв романтичної рефлексії фортепіанної творчості Миколи Лисенка	38
Білінська О. А. Дитяча опера і музичні вистави у творчості Осипа Залеського	42
Білоусова С. В. Валерій Івко: віртуозність життя і творчості	48
Варшавська А. К. Постать Антіна Рудницького в музичному українському зарубіжжі ХХ століття	52
Волковський В. П. Михайло Драгоманов у світлі українофільського дискурсу	55
Волосатих О. Ю. Програмні назви, присвяти й маргіналії як джерела дослідження творчості композитора (на матеріалі доробку Віктора Косенка)	68
Гнатишин О. Є. Європейська музикологічна думка в науковій спадщині Петра Сокальського (до 190-річчя від дня народження)	74
Гнатюк Л. А. Сергій Дрімцов: педагогічна діяльність	80
Грабовський В. С. Микола Лисенко і Бойківщина: дещо з реалій української музики	88
Гусарчук Т. В. Погляди Григорія Сковороди у світлі гуманістичної психології	94
Давидова О. М. Пам'ять історії: Іван Рачинський	102

Дерев'янченко О. О. Сучасні музичні приношення Григорію Сковороді (до 300-річчя від дня народження)	105
Зосім О. Л. Різдвяні пісні «Українського євангельського співавника» (1933): джерелознавчо-текстологічні аспекти	112
Іваннікова Л. В. Колядки і щедрівки села Губча Хмельницької області: специфіка локальної традиції.....	120
Ільїна А. В. Нове мислення як традиційне: реактуалізація західноєвропейської спадщини в концепції Жака Дерріда.....	124
Кавунник О. А. Праці науковців Чернігово-Сіверщини в контексті музикознавчої регіонології	135
Карась Г. В. Популяризація творчості Миколи Лисенка у міжвоєнній Чехо-Словаччині як фактор національно-культурної ідентифікації українців	141
Кацалап О. В. Твори Миколи Лисенка в репертуарі Зої Гайдай.....	146
Кияновська Л. О. Парадигма західноєвропейської романтичної естетики у творчості Миколи Лисенка.....	151
Козаренко О. В.] Микола Лисенко — фундатор національної музичної мови	156
Копиця М. Д. Невідомий пленум Спілки композиторів України 1940 року в дзеркалі історичної правди.....	160
Корній Л. П. Микола Лисенко і родина Рильських: роль середовища у формуванні особистості	165
Кузик В. В. Образно-музична персоніфікація в камерних творах Богдани Фільц (до 90-річчя від дня народження) ...	174
Ластовецька-Соланська З. М. «Кожна квітка — пісня Україні»: нове видання творів для дитячого хору Миколи Ластовецького	182
Лельо З. Ю. Хорова музика для дітей та юнацтва Миколи Ластовецького (до 75-річного ювілею).....	186

Леонтьєв С. А. Кантата «До 50-х роковин смерті Тараса Шевченка» Миколи Лисенка в українській музичній шевченкіані	190
Липецька М. Л. Цикл Віктора Матюка на слова Генріха Гайне в контексті становлення української професійної композиторської школи Галичини	195
Лисенко В. В. Художньо-виконавська інтерпретація української сакральної музики XVII–XVIII століть	201
Лисенко О. В. Музично-виконавська рефлексія Миколи Лисенка в ареалі крос-культурних зв'язків і національної ідентичності	206
Лігус О. М. Духовно-патріотичні детермінанти стилю Валентина Сильвестрова в хоровому циклі «Майдан. 2014»	216
Лісняк І. М. Українські імпрези в музичному просторі сучасної Естонії	223
Ло Чже. Жанрово-стильові новації сучасного концерту для труби (на прикладі «Концерту-рапсодії» Євгена Станковича)	227
Ма Юйцзяо. Китайська легенда про принцесу Турандот в європейській опері XVIII століття	232
Мироненко А. М. Маніпуляції пропагандою в масштабі соціолокусу (на прикладі творчості самодіяльного народного хору Березівського сільського будинку культури)	237
Молчанова Т. О. Музика як духовне кредо митця: з нагоди 65-річчя Юрія Ланюка	241
Моргунова Т. Л. Неоромантизм у камерних сонатах Олександра Яковчука	248
Наумова О. А. Де завершується тиша: про «невимовне» в музиці Вікторії Польової «Vucha. Lacrimosa»	254

Німилович О. М. Сім хоральних композицій «Профілі часу» для органа Володимира Губи	259
Омельченко Т. А. Композиторський внесок Ісака Берковича і Юрія Щуровського до скарбниці українського фортепіанного педагогічного репертуару	266
Осмачко Ю. О. Американка з українським корінням: грані таланту видатної піаністки Марії Цісик.....	275
Пяртлас М. Нотатки з історії розвитку і сучасних напрямів естонської симфонічної музики	281
Рудавська Н. Д., Рудавська О. В. Сучасні композиторські техніки у творчості Миколи Ластовецького	288
Руденко Л. Г. Духовно-музична спадщина Петра Турчанинова в нотній бібліотеці хору Київської духовної академії	293
Самульнік Т. ОР. Антифони до Пресвятої Діви Марії як джерело інспірації сучасних українських композиторів	298
Сивохіп В. С. Львівські традиції Лисенкових святкувань: 1903–2022.....	306
Сікорська І. М. Юрій Шевченко: грані життєтворчості, музика щирого серця (In memoriam).....	310
Таранченко О. Г. Микола Лисенко у дзеркалі цивілізаційних викликів епохи	315
Толошняк Н. А. Творчість Бориса Кудрика в українській музичній культурі першої половини XX століття.....	319
Усова Г. А. XIV Національна Музична Премія «Золотий дзвін» (Китай). Перемога української вокальної школи.....	324
Фадеева К. В. Михайло Вериківський: логіко- конструктивні принципи музичного мислення (на прикладі циклу фортепіанних прелюдій).....	330

Фадеева К. В., Єрмаков В. В. Фортепіанні цикли «Дитячі сцени» Роберта Шумана і «24 дитячі п'єси» Віктора Косенка: образно-драматургічні паралелі.....	334
Фрайт О. В. Ювілейний рік Миколи Лисенка на тлі українських реалій.....	339
Цюпак Карбулут В. А. Національно-патріотичні мотиви вокальної творчості Віталія Кирейка 2000-х років.....	345
Чамахуд Д. В. Неопублікована збірка хорових творів Якова Яциневича: жанрово-композиційні особливості, специфіка музичної мови.....	349
Шамалева К. І. Микола Лисенко — фундатор української національної музичної освіти.....	360
Шестеренко І. В. Художньо-образний концепт фортепіанної творчості Віталія Кирейка.....	366
Щириця Д. О. Сигнальна семантика у творах Едгара Вареза: контрверсійність застосування і рецепція в умовах війни в Україні.....	372
Щукіна І. А. Ювілей Миколи Лисенка: начерки за матеріалами архіву Олени Пчілки.....	376
Ян Чжеюй. Китайські національні інструменти у творчості Ціня Венчєня.....	384

C O N T E N T S

Iryna Apalkova. Creative World of Maryna Denysenko-Sapmaz.....	17
Vira Artemieva. Jean-Philippe Rameau's Creative Conceptualization in the Context of the Epoch Ideas	22
Mariia Babii. Solo Violin Music in the Creativity of Hanna Havrylets	26
Oksana Bassa. Arrangements of the Folk Songs for Voice and Piano by Antin Rudnytsky as an Example of Vocal Piano Variations on a Folk Theme.....	32
Inesa Berenbein. Chamberity as a Manifestation of the Romantic Reflection of Mykola Lysenko's Piano Work.....	38
Olha Bilinska. Children's Opera and Musical Performances in the Works of Osyp Zalesky.....	42
Svitlana Bilousova. Valery Ivko: Virtuosity of life and Creativity.....	48
Alina Varshavska. The figure of Antin Rudnytsky in the Musical Ukrainian Diaspora of the 20 th Century	52
Volodymyr Volkovskiy. Mykhailo Drahomanov in the Perspective of the Ukrainophile Discourse	55
Olga Volosatykh. Program Titles, Dedications and Marginalia as Sources of the Composer's Work Research (on the Material of Viktor Kosenko's Creativity).....	68
Oksana Hnatyshyn. European Musicological Thought in the Scientific Heritage of Petro Sokalsky (to the 190 th Anniversary of the Birth).....	74
Larysa Hnatiuk. Serhiy Drymtsov: Pedagogical Activity.....	80
Volodymyr Hrabovskiy. Mykola Lysenko and Boykivshchyna: Some of the Realities of Ukrainian Music.....	88
Tetiana Husarchuk. The views of Hryhoriy Skovoroda Through the Prism of Humanistic Psychology	94

Oksana Davydova. Memory of history: Ivan Rachynskiy....	102
Olena Derevianchenko. Contemporary musical Offerings to Hryhoriy Skovoroda (to the 300 th Anniversary of his Birth).....	105
Olga Zosim. Christmas Songs of the “Ukrainian Gospel Songbook” (1933): Source and Textological Aspects.....	112
Liudmyla Ivannikova. Koliadka and Shchedrivka in the Village of Gubcha in Khmelnytskyi Region: Local Tradition Features.....	120
Anna Ilyina. New Thinking as Traditional: Reactualization of the Western European legacy in Jacques Derrida’s Conception.....	124
Olena Kavunnyk. The Researches by Scientific About Chernihiv-Siver Region in the Context of Musicological Regionalism.....	135
Hanna Karas. The popularization of Mykola Lysenko’s Work in Interwar Czecho-Slovakia as a Factor in the National and Cultural Identification of Ukrainians.....	141
Olena Katsalap. Works of Mykola Lysenko in the Zoja Ghajdaj’s Repertory.....	146
Luba Kyyanovska. Paradigm of Western European Romantic Aesthetics in Mykola Lysenko’s Work.....	151
Oleksandr Kozarenko . Mykola Lysenko as a Founder of National Musical Language.....	156
Marianna Kopytsia. Unknown Plenary Session of Composers’ Ukrainian Union in 1940 in the Mirror of Historical Truth.....	160
Lidiya Korniy. Mykola Lysenko and the Rylskiy Family: the Role of Environment in the Formation of Personality.....	165
Valentyna Kuzyk. Figurative and Musical Personification of the Chamber Works of Bohdana Filtz (to the 90 th Anniversary of her Birth).....	174

Zoryana Lastovetska-Solanska . “Every Flower is a Song for Ukraine”: a New Edition of Works for the Children’s Choir by Mykola Lastovetskyi	182
Zoriana Lelo . Mykola Lastovetskyi’s Choral Music for Children and Youth (Dedicated to the 75 th Anniversary of His Birth)	186
Sergii Leontiev . Cantata “To the 50 th Anniversary of Taras Shevchenko’s Death” by Mykola Lysenko in Ukrainian Musical Shevchenkiana	190
Mariya Lypetska . Viktor Matyuk’s Cycle to the Words of Heinrich Heine and Formation of Ukrainian Professional Composer School in Galicia.....	195
Vladyslav Lysenko . Artistic and Performing Interpretation of Ukrainian Sacred Music of the 17 th –18 th Centuries	201
Olga Lysenko . Mykola Lysenko’s Musical-Performing Reflection in the Area of Cross-Cultural Links and National Identity	206
Olha Lihus . Spiritual and Patriotic Determinants of Valentyn Sylvestrov’s Style in the Choral Cycle “Maidan. 2014”	216
Inna Lisniak . Ukrainian Events in the Musical Space of Modern Estonia	223
Luozhe . Genre and Style Innovations in the Modern Trumpet Concerto (as Yevgen Stankovych’s “Rhapsody-Concerto”)	227
Ma Yujiao . The Chinese legend of the Princess Turandot in the European Opera of the 18 th Century	232
Myronenko, Anna . Propaganda Manipulation on the Scale of the Sociolocus (on the Example of Creativity of the Amateur Folk Choir in the Berezhiv Rural House of Culture)	237
Tetiana Molchanova . Music as the Spiritual Credo of the Artist: on the Occasion of Yuri Lanyuk’s 65 th Anniversary	241

Tetyana Morgunova. Neo-romanticism in the chamber sonatas by Alexander Yakovchuk.....	248
Olena Naumova. Where the Silence Ends: About the “Unspeakable” in the Music of Victoria Poleva “Bucha. Lacrimosa”.....	254
Oleksandra Nymylovych. Seven Choral Compositions “Profiles of Time” for Organ by Volodymyr Guba.....	259
Tetiana Omelchenko. Composing Contribution of Isak Berkovych and Yuri Shchurovsky to the Treasury of the Ukrainian Piano Pedagogical Repertory.....	266
Yuliia Osmachko. American Woman with Ukrainian Roots: Sides of the Talent of the Outstanding Pianist Maria Tsiyk.....	275
Margus Pärtlas. Notes on the History of Development and Contemporary Trends of Estonian Symphonic Music. <i>Translated from Estonian Illia Hume niuk</i>	281
Nadia Rudavska, Oksana Rudavska. Modern Composer’s Techniques in the Work of Mykola Lastovetskyi	288
Liudmila Rudenko. Peter Turchaninov’s Spiritual and Musical Heritage in the Music Library of Kyiv Theological Academy Choir.....	293
Tomasz Samulnik OP. Antiphones to the Holy Virgin Mary as a Source of Inspiration for Modern Ukrainian Composers	298
Volodymyr Syvokhip. Lviv traditions of honoring Mykola Lysenko: 1903–2022	306
Iryna Sikorska. Yury Shevchenko: brinks of creativity, heartfelt music (In memoriam)	310
Olena Taranchenko. Mykola Lysenko in the mirror of the civilizational challenges aroused by the epoch.....	315

Nataliia Toloshniak. Borys Kudryk's work in the Ukrainian musical culture of the first half of the 20 th century	319
Ganna Usova. XIV National Music Award "Golden bell" (China). Victory of the Ukrainian vocal school.....	324
Kateryna Fadeyeva. Mykhailo Verikivsky: logical-constructive principles of musical thinking (on the example of piano preludes cycle)	330
Kateryna Fadeyeva, Viktor Ermakov. Piano cycles "Children's scenes" by Robert Schuman and "24 children's plays" by Viktor Kosenko: imaginary and dramaturgical parallels	334
Oksana Frait. Mykola Lysenko's Jubilee Year on the background of Ukrainian realities	339
Viktoriia Tsiupak Karabulut. National and patriotic motives in the Vocal creativity of Vitaliy Kyreyko in the 2000 ^s	345
Daryna Chamakhud. Unpublished Collection of Choral Works by Yakiv Yatsynevych: Genre-Composition Characteristics, Specificity of the Musical Language.....	349
Kira Shamayeva. Mykola Lysenko — founder of Ukrainian national music education	360
Iryna Shesterenko. Artistic and imaginative concept of Vitaliy Kyreyko's piano creativity	366
Dmytro Shcherytsia. Signal semantics in the works of Edgard Varèse: controversial use and perception in the conditions of the war in Ukraine.....	372
Iryna Shchukina. Anniversary of Mykola Lysenko: Sketches based on Olena Pchilka's archive	376
Yan Zheu. Chinese National Instruments in Qin Wenchen's music	384

DOI: <https://doi.org/10.31318/2786-8877.6.2023.291304>

БЕРЕНБЕЙН І. С.

Київський університет імені Бориса Грінченка. Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності (Київ, Україна).

Berenbein, Inesa. Borys Grinchenko Kyiv University. Candidate of Art Criticism (PhD), Associate Professor at the Department of Instrumental and Performing arts (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3949-1201>

© Беренбейн І. С., 2023.

КАМЕРНІСТЬ ЯК ВИЯВ РОМАНТИЧНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ФОРТЕПАННОЇ ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ ЛИСЕНКА

CHAMBERITY AS A MANIFESTATION OF THE ROMANTIC REFLECTION OF MYKOLA LYSENKO'S PIANO WORK

Універсалізм творчої особистості М. Лисенка виявився в різноманітних напрямках його діяльності, у створенні професійного національного музичного мистецтва, композиторської школи, фольклористики, виконавства, а ширше — української інтонаційно-звукообразної моделі романтизму. Молодший сучасник своїх європейських колег, М. Лисенко типологічно був пов'язаний з європейським романтизмом інтонаційною народною поетикою, глибинною ліричністю і особливою свободою трактування жанрових і ладогармонічних канонів. Водночас митець уособлював феномен української культури як окремої просторово-часової моделі культурного буття світу. Якщо європейський музичний романтизм формується навколо ідеї часу як континууму станів-почуттів, які не співвіднесені з реальним часом, а є суб'єктивно-уявними структурами художнього космосу, то українська романтично-барокова модель ґрунтується на біблійному вченні про іманентність Бога, його всеприсутність у «серці, що охоплює Всесвіт» (М. Хвильовий), і є

екзистенційно-бароковою (не лінійною і не трансцендуючою) за типом. Формування української культури на перетині духовних традицій і національних культур визначило напружений, внутрішньо суперечливий межовий характер її емоційно-сміслової складової¹.

Особистісна пасіонарна творча історія М. Лисенка як митця межової культури (історично й психологічно), для якої характерні прийняття викликів, заглиблення в смисли, балансування на межі позачасовості й подієвості («кризовий час» за М. Бахтіним) відобразила українські часо-просторові детермінанти й етичні парадигми. Отже, камерність як психотип інтимної сердечної сповідальності, зосередженість на «внутрішній людині» (Г. Сковорода), що йде від української кордоцентричної традиції, формує особливий експресивно-ліричний тип інтонаційності, семантично пов'язаний з народнопісенною і думною поетикою. Зосередження на ірраціональній ліричній сутності часу-миттєвості й часу-вічності продукує невичерпну інваріантність саморозгортання схопленої в деталях миті в її естетичній і поетичній значущості. У цьому криється коріння камерності як вияву українського романтизму

Особливий статус мініатюри у творчості М. Лисенка, з одного боку, є вираженням загальної романтичної тенденції фіксації часу як емоційної категорії, з іншого — особливістю його стилетворчого канону, у якому саме інструментальна мініатюра конституює різні жанрові форми творчості митця. Показовим щодо цього є останній твір М. Лисенка, одноактна опера-хвилинка «Ноктюрн» (1912), яка своєю поетикою пов'язана з інструментальною мініатюрою, на протизагу західноєвропейській камерній опері, що спиралася на літературну традицію малих форм. Така особливість романтичної

¹ Д. Чижевський визначав тип української культури як екзистенційно-бароковий, внутрішньо суперечливий і психологічно напружений, у якому своєрідно переплітались ознаки західної і східної духовності. Див.: Чижевський Д. І. Культурно-історичні епохи. Аугсбург: УВАН, 1948. С. 9.

рефлексії М. Лисенка, її зв'язок з інструментальною мініатюрою значно підвищують статус фортепіанної творчості митця у процесі розкриття і стабілізації авторського мовно-стильового концепту.

Різні жанрові форми фортепіанної творчості М. Лисенка, його окремі мініатюри, цикли мініатюр, циклічні форми (сюїта, соната), концертні п'єси, які майстер створював протягом усього творчого життя, відобразили кордоцентричний камерний психотип як особливу якість ліризму, тому вони набули значення національного романтичного комунікату.

Так, в «Українській сюїті у формі старовинних танців» (1867–1869), спираючись на фольклорну програмність (народнопісенні й романсові джерела), М. Лисенко перекладає міфоритуальну ідею барокової сюїти, створюючи новий семантичний сюжет. Вилучення Жиги і завершення циклу жартівливим Скерцо («Та казала мені Солоха»), своєрідне «приземлення» ідеї сюїти відповідає екзистенційно-бароковому типу української культури з її кордоцентричним (не трансцендентним) психотипом інтимної сповідальності лірики як вияву українського романтизму. З іншого боку, органічний взаємоконститууючий стильовий діалог (інструментальне — вокальне, академічне — фольклорне) дає змогу говорити про іманентну піаністичну складову мислення М. Лисенка, для якого піанізм був і способом творчої самореалізації, і методом пізнання світу, і фактором становлення національного романтичного концепту.

Розглядаючи фортепіанну мініатюру М. Лисенка як типovu для європейського романтизму форму світосприйняття і водночас як специфічну для українського стильового канону модель камерного інтимного висловлювання, важливо звернути увагу на жанр вальсу. Як і в європейській музичній культурі, так і у творчості М. Лисенка, вальс був не тільки жанром, він уособлював ідеальний ностальгійний психотип, завдяки чому став одним із концептів романтичної епохи. Шість вальсів для фортепіано, написаних у різні періоди — Вальс *мі мінор* (1868), Меланхолійний та Концертний вальси (ор. 17, 1874), Великий концертний вальс *ре мінор* (1875),

Вальс *ре мінор* (ор 35, 1894), вальс «Розлука» *до мінор* з «Альбому літа 1901», ор. 39 — це яскраві, забарвлені етнонаціональним колоритом зразки аристократичного стилю епохи, одним із репрезентантів якого і був М. Лисенко. Востаннє композитор звернувся до жанру вальсу в одноактній опері «НоктюРН», у ній вальс набув символічного значення емоційного психотипу ХІХ століття, крах культури якого митець переживав особливо болісно.

Камерність як тип мислення і мініатюризм як формотворчий принцип у фортепіанній творчості М. Лисенка характерно відобразили тенденцію до укрупнення форми не лише в класичних циклічних формах (сюїта, соната), а й у суто романтичних настроєвих циклах-альбомах, написаних після 1900 року. Особливістю останніх опусів митця — «Альбом літа 1900 р.» (ор. 37), «Альбом літа 1901 р.» (ор. 39), «Альбом літа 1902» (ор. 41), «Альбом особистий» (ор. 40) — є створення авторських інваріантів для камерного ансамблю і виокремлення авторської транскрипції в самостійну ланку апробації змісту як незамкненої і невичерпної категорії, характерної ознаки його мислення.

Як найбільш складний і концентрований тип висловлювання, у межах якого синтезуються два мовних канони — етнонаціональний та академічний, фортепіанна творчість зосередила особливу якість ліризму М. Лисенка. Вона виявилася в камерних формах як національний кордоцентричний психотип.